

Gravhauger i Nittedal

Funn av fornminner forteller om folk i Nittedal langt tilbake i tid. At folk har levd og virket her, betyr også at de har blitt begravet. Flotte gravfelt med gravhauger finner man på Haugeråsen ved Slattum, Nittedal kirke og Hakadal kirke.

Det er et ganske vanlig fenomen at middelalderkirkesteder er lokalisert i områder hvor man i jernalder hadde sine gravfelt. Hakadal kirke er et middelalderkirkested, og ved kirken finner man også et gravfelt fra jernalderen. Området heter Furuberget ved Østre Dal, og det er registrert åtte gravhauger fra jernalder her (kilde: Kulturnett Akershus).

Hakadal får sitt navn

I bygdeboka for Nittedal av Birger Kirkeby står blant annet to historier som på sett og vis knytter seg til Sagatiden og gravhaugenes epoke. Den første er hentet fra Snorres Kongesagaer, og den andre er tradisjonsmateriale, av den romantiske sorten.

I kongesagaene skriver Snorre at Halvdan Svarte lå i strid med kong Gandalv i Vingulmark (deler av Østfold, Follo, Ski, Ås, Vestby og Enebakk). Da Halvdan var død, gikk striden i arv til sønnen Harald Hårfagre, og han tok opp kampen med kong Gandalv. Sønnen Hake (Haki) Gandalvsson dro ut med en hær mot Harald «oppe i landet, og de møttes i en dal, der falt kong Hake og en stor del av hæren hans. Der heter det siden Hakadal». Haka er en eierform av Haki, så betydningen blir Hakes dal.

Snorres historie er noe forskjellig fra bygdetradisjonen, som forteller at Hake var konge i Hakadal og bodde på Åneby. Han hadde ry som en god og dyktig hersker, som vant den rike og vakre Gudrun. Bryllupet deres ble feiret med fest og glede på kongsgarden Åneby og i hele dalen. Men festen var ikke mer enn vel kommet i gang, da det spurtes at medbeileren til Hake, kong Håkon på Håkonstad i Lunner, kom sørover med en stor hær for å ta hevn over Hake.

Varden på Varingskollen ble tent, og menn fra hele bygda samlet seg med våpen i hånd. De to hærene møttes ved Hellerud i Hakadal, og der felte Hake kong Håkon. Hake levde i mange år på Åneby etter dette. Han ble gravlagt i en haug som ennå kalles Kongehaugen, og bygda fikk navn etter ham (Kirkeby, Birger: Bygdebok Hakadal og Nittedal, bind III, s. 77-78).

Besøk en gravhaug

Etter at Lise Grimnes har besøkt skolen med «Gravhaugfortellinger», er det kanskje en idé at elevene tar en tur til gravhauger i nærheten? Hagen og Kirkeby skoler har gravhaugene ved Hakadal kirke i nærheten, mens Ulverud, Slattum og Li skoler har lett tilgang til gravhaugene ved Nittedal kirke, og i og for seg også gravhaugen på Hauger. Rotnes og Sørli skoler befinner seg omtrent like langt fra alle lokalitetene.

Gravhauger ved Hakadal kirke

Rett nord for Hakadal kirke finnes tre gravhauger. Historielaget har lagt flott til rette: De har markert stedet med skilt, stier er barket for at det skal være lett fremkommelig, og det er satt ut benker.

Gravfeltet kalles Klokkertoppen, og er antagelig fra eldre jernalder. Haugene ligger i tett løvskog, på et nord-sørgående bergdrag, og består av ganske lave hauger. Det spennende med disse gravhaugene er at arkeologene ikke med sikkerhet kan fastslå at de har blitt plyndret.

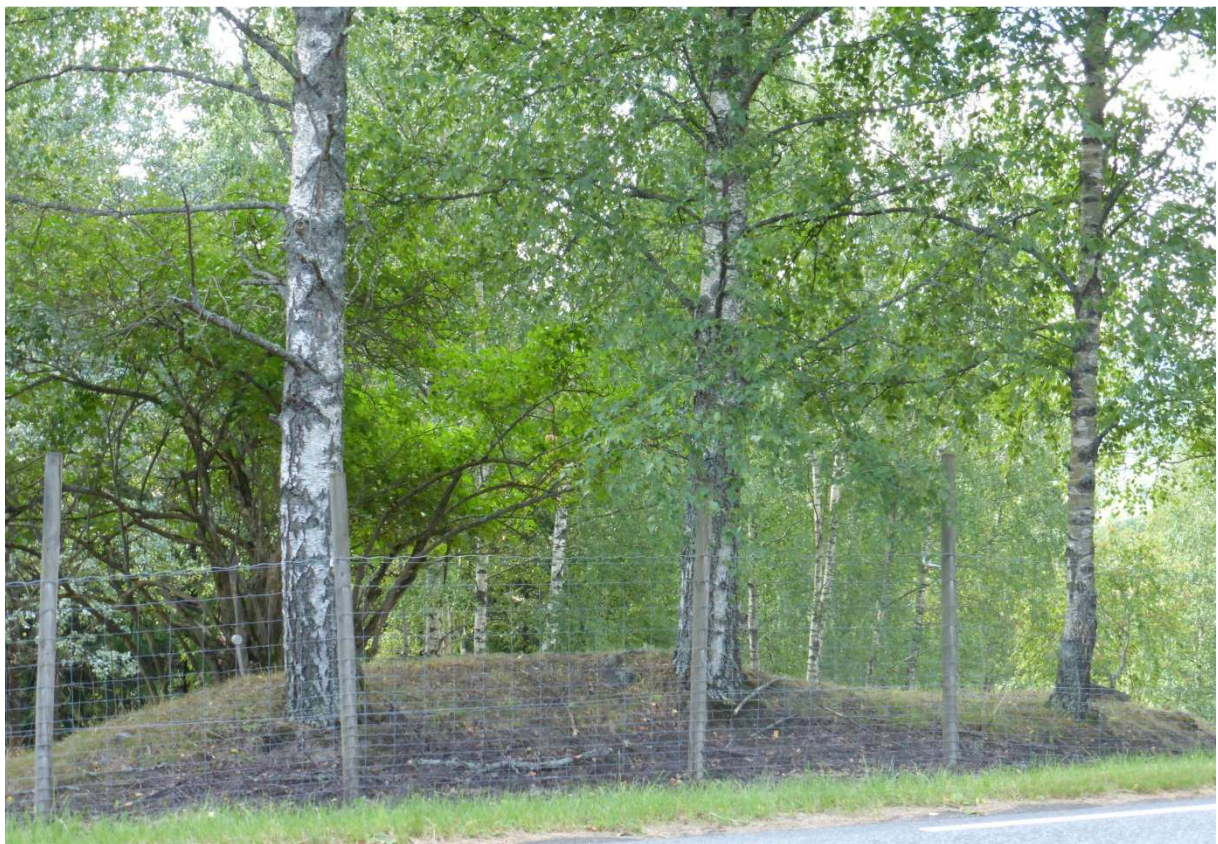
Oppå bergryggen og lengst i nordøst: **1. rundhaug**. Jevnt avrundet. Klart markert og tydelig i terrenget. Steinblandet jord. Liten forsenkning sørøst for midtpartiet (synes urørt). Dybde 7 m, høyde 0,75 m.

2. rundhaug. Kant i kant og vest for nr. 1. Jevnt avrundet, klart markert og tydelig i terrenget. Steinblandet jord. Synes urørt.

3. rundhaug. Sør for nr. 2. Dybde 8 m, høyde 1 m. Ca. 15 m flat. Utydelig i terrenget. Uklart markert i sørøst. Steinblandet jord. Synes urørt.

<http://www.kulturminnesok.no/Lokaliteter/Akershus/Nittedal/Klokkertoppen>

Vis-à-vis feltet på den andre siden av bilveien, sees en avlang haug med tre bjørketrær. Dette er en kvinnegrav fra jernalder.

Kirkeby østre

I nærheten av Hakadal kirke. Gravhaug fra jernalder. Haugen fremstår i dag som en langhaug med en utstrekning på 9 m i nord-sørlig retning, en bredde på 2 m og en høyde på ca. 1 m. Gravhaugen har trolig vært en stor rund haug. En plyndringsgrop og noen steiner på vestsiden av haugen indikerer at haugen sannsynligvis har hatt en diameter på 10-12 m.

<http://www.kulturminnesok.no/Lokaliteter/Akershus/Nittedal/Kirkeby-oestre>

Hauger

Ikke langt fra Slattum, på Haugeråsen, finnes et fornminne bestående av gravhaug og rydningsrøyser. Stedet er ufremkommelig og gjengrodd, men når man først får øye på røysene og den lille gravhaugen, kan det appellere til de med hobbyarkeologen i magen.

Gravhaugen er klart avgrenset og tydelig markert. Den er rund, 4 m i diameter og ca. 60 cm høy sett fra vest, mens fra øst er den nærmere 1,5 m høy. Det er en svak antydning til grøft rundt haugen i nord og vest. Gravhaugen ligger ytterst på en brink i en sørvestvendt helling. I nord er det en flate, mens i sør fortsetter hellingen. Mot øst faller terrenget kraftig. Mot øst er det utsikt mot Nittedalen, og muligens til Nittedal kirke (vegetasjon hindrer utsyn).

Gravhaugen kan ikke dateres nærmere enn til jernalderen ut fra form og størrelse. Røysene er vanskeligere å datere. Form, størrelse og beliggenhet taler for at røysene er gamle, sannsynligvis middelalder, men det er godt mulig at de er anlagt samtidig med gravhaugen.

<http://www.kulturminnesok.no/Lokaliteter/Akershus/Nittedal/Hauger>

Furuberget, gravhauger ved Nittedal kirke

I søndre Nittedal, nord for Nittedal kirke over et jorde langs Molstadveien, ligger et felt med åtte gravhauger. Stedet er ypperlig for sykkelturn. Området er preget av gamle kulturlandskap, og selve feltet er svært stemningsfullt der det ligger mellom trærne og med flott utsikt. Snakk med gården Dal, nedre. Området ligger på deres grunn, og de kan forklare hvor det er. Ved Nittedal kirke tar du til venstre inn på Rauerskauveien, og så første vei til høyre som er Molstadveien. Hold til høyre, og følg veien et godt stykke, til du kommer til den nedlagte gården på venstre hånd. Forlat veien og gå til høyre til du møter jordet. Følg kanten av jordet mot den blandingsskogbevokste hellingen. I skogkanten mot sør og med utsyn over landskapet mot kirken, ligger gravene mellom trærne.

Furuberget

1. rundhaug: Steinblandet jord. Avflatet profil og relativt uklar markering. Utydelig i terrenget. Noe omrotet i overflaten. En større kampestein nordøst for midten. Bevokst med grantrær. Dybde 5 m, høyde 0,4 m.

2. rundhaug: 3 m sørøst for nr. 1. Steinblandet jord. Jevnt avrundet profil. Lett synlig i terrenget. En del stein stikker fram i dagen i sørsiden. Virker urørt. Dybde 7 m, høyde 1 m.

3. rundhaug: 4 m sør for nr. 2. Avflatet på toppnivå. Relativt klart markert, unntatt i nordvest der den går jevnt over i terrenget. Midtpartiet er svakt nedsunken. Dybde 10 m, høyde 0,75 m.

4. rundhaug: 2 m øst for nr. 3. Mindre grop i midtpartiet. Bevokst med lyng og løvbusker. Dybde 7 m, høyde 0,75 m.

5. rundhaug: 5 m sørvest for nr. 3. Jevnt avflatet profil. Noe uklart markert, særlig mot nord. Bevokst med grantrær og mindre løvtrær. Dybde 8 m, høyde 0,75 m.

5b. rundhaug: 7 m sørøst for nr. 3. Lagt i svakt skrånende terreng. Avflatet profil, men relativt klart markert. Noe utydelig i terrenget. Virker urørt. Bevokst med grantrær. Dybde 8 m, høyde 0,3 - 0,75 m.

6. rundhaug: 35 m sør-sørøst for nr. 5. Jevnt avrundet profil og klart markert. Lett synlig i terrenget. Ser ut til å være lagt på berget. Nederst i sørkanten går et steingjerde i øst-vestlig retning. Dybde 10 m, høyde 1,5 m.

7. rundhaug: 9 m sørvest for nr. 6, på andre siden av steingjerdet. Lett synlig, virker urørt. Bevokst med løvtrær og et grantre. Dybde 8 m, høyde 1 m.

<http://www.kulturminnesok.no/Lokaliteter/Akershus/Nittedal/Furuberget>

Haug

I tillegg til Furuberget skal det også finnes en gravhaug fra jernalder funnet på eiendommen Rauskauerveien 606, gbnr. 20/36 Haug. En rund og toppet gravhaug med en diameter på ca. 6 m og en høyde på ca. 1 m. Haugen er bevokst med trær og busker.

<http://www.kulturminnesok.no/Lokaliteter/Akershus/Nittedal/Haug5>